

Преди да бъдат анализирани данните в табл. 11 и 12, трябва да се обяснят стойностите на тоталния коефициент за селата през периода от 1961 до 1985 г., които са равни и по-големи от единица. В действителност това не е възможно - една жена да роди повече от едно първо дете. За подобен парадокс се съобщава в литературата - за повечето години на периода на късните 1940 и ранните 1950 в САЩ тоталният коефициент за първи ранг надхвърля единица - Bongaarts and Feeny (1998, p. 273), Imhoff and Keilman (2000, p. 551), за много страни от Западна Европа непосредствено след Втората световна война и за Португалия около 1977 година. Според последните причините за това са две:

- наличието на темпо ефект;
- работата с повъзrastови коефициенти вместо с вероятности, при което се допуска, че делът на жените без деца в края на даден възрастов интервал е равен на дела им в началото на следващия интервал. Колкото по-голям е темпо ефектът между отделните кохорти, толкова по-различни ще бъдат относителните дялове на жените без деца на различни възрасти.

Моето мнение, което нееднократно изразих, е, че действително е по-добре да се работи с вероятности. На практика те не могат да бъдат изчислени, защото текущата статистика в нашата страна не предоставя необходимата информация и поради това се работи с коефициенти. Проблемът със стойността на тоталния коефициент обаче не би могъл да се реши

дори и да се работи с вероятности. При изчисляването на повъзrastовите коефициенти, а оттам и на тоталните коефициенти - общо за всички живородени деца и по рангове, в знаменателя участва едно и също средно женско население, което внася определена неточност. При изчисляване на вероятностите за първи ранг в знаменателя би трябвало да бъде само броят на жените, които са били без деца, за второ дете - средният брой на тези с едно дете и т.н. Знаменателят ще бъде по-малък и вероятностите ще имат по-високи стойности от тези на коефициентите при равни други условия.

Според мен причината за появата на стойности на тоталния коефициент, по-високи от 1.00, следва да се търси в повъзrastовите коефициенти за плодовитост. Анализът на повъзrastовите коефициенти показва, че за същите години за възрастовата група 20 - 24 г. размерът на коефициентите е твърде висок - всички без изключение са над 100%. Първопричината за тези стойности се крие в съществено по-малкия брой на средното женско население на възраст 20 - 24 г. за съответните години в сравнение с този от предходната възрастова група и в по-малка степен със следващата. С особена сила този факт важи за 1961 и 1965 г., когато разликата в броя надвишава 30 000 жени. При условие, че броят на родените деца от жени на възраст 20 - 24 г. закономерно е най-голям, съвсем нормално е техният коефициент да бъде с много висока стойност, което води до необичайните стойности на тоталния коефициент за плодовитост. Като обобщение може да се каже, че обяснението следва да се търси в разпределение-